

Probleme vechi, dar la fel de grave. Cum se studiază în grafia latină în regiunea transnistreană

Școlile cu predare în grafia latină din regiunea transnistreană nu apar atât de des în presă și în vizorul public la fel ca acum câțiva ani, însă situația acestora nu s-a îmbunătățit deloc. Problemele logistice, dar mai ales cele generate de presiune, atitudine ostilă, incertitudinea zilei de mâine rămân la fel de grave.

Am vorbit cu directorii singurelor licee cu predare în grafia latină din Dubăsari, Grigoriopol și Tighina despre cum instituțiile pe care le conduc au început anul școlar, despre probleme mai vechi și mai noi și despre luminița de la capătul

tunelului care, zic ei, a încetat să se vadă demult.

Nu avem nici sediu, nici promisiuni de sediu

Cea mai gravă problemă rămâne a fi cea a sediilor. Elevii care aleg să studieze în limba română sunt nevoiți să parcurgă zilnic zeci de kilometri pentru a ajunge la școală, să împartă clădirea școlii lor cu elevii din alte școli sau sunt nevoiți să-și organizeze activitățile și orarul în sedii diferite ale școlii, aflate la mare distanță unul de altul.

Majoritatea clădirilor care sunt proprietate a acestor instituții sau erau în folosința lor sunt acum în gestiunea administrației de la Tiraspol, în timp ce școlile sunt nevoie să-și desfășoare activitatea în spații neadaptate procesului educațional.

În 1997, după o serie lungă de conflicte cu administrația orașului, copiii din Dubăsari au șansa să studieze în grafia latină în școala improvizată în satul Corjova. După aproape 25 de ani, autoritățile de la Chișinău au eșuat în a găsi un sediu mai potrivit necesităților școlii.

Angela Ivanov, directoarea instituției, spune că, chiar și după atâția ani, visează la un sediu care să le ofere mai multă siguranță în ziua de mâine și pe care să nu-l închirieze de la administrația regiunii. „Nu avem nici sediu, nici promisiune de sediu”, oftează ea cu tristețe.

Directoarea menționează că sălile actualului sediu sunt neîncăpătoare, majoritatea sunt de 18 și 21 mp. În lipsa spațiului, băncile sunt unite, iar la două mese stau câte trei elevi.

Angela Ivanov este sigură că dacă ar crește capacitatea sediului, dar și dotarea sa, ar crește și numărul de elevi. Dacă cele 34 de clase ar fi dotate cu echipamentul necesar,

procesul de studiu ar fi de o calitate mai bună, dar și mai interesant.

Chiar și așa, numărul elevilor este în creștere în ultimii ani (după o descreștere substanțială). „Părinții sunt conștienți că e nevoie de bacalaureat pentru un viitor mai bun și avem în fiecare an elevi care se mută la noi de la școlile cu predare în limba rusă cu program educațional elaborat de Tiraspol. Am decis acum câțiva ani și crearea unei clase cu predare în limba rusă. Anul acesta avem 21 de elevi care urmează programul clasei a 10-a în limba rusă, după curriculumul autorităților constituționale. Alții, care vorbesc româna acasă, se mută în clasele obișnuite”, explică ea.

Trebuie să te închini ca să te lase să mergi acasă

Pentru liceul „Ștefan cel Mare” din Grigoriopol lucrurile sunt și mai încurcate. Pe lângă faptul că au fost alungați din propriul sediu, au fost alungați și din propriul oraș.

Instituția a fost evacuată din Grigoriopol în 2002, atunci când administrația orașului a forțat profesorii să treacă la predarea în limba „moldovenească” cu alfabet chirilic. Pentru că majoritatea părinților, profesorilor și elevilor s-au opus, s-a încercat închiderea școlii. Într-un final, aceasta a fost mutată într-o clădire provizorie din satul Doroțcaia, localitate aflată în jurisdicția autorităților de la Chișinău. După aproape 20 de ani, Chișinăul și Tiraspolul nu au negociat o soluție pentru a ușura viața acestei școli.

Directoarea liceului, Eleonora Cercavschi, spune că normalitatea ar însemna ca cei peste 200 de elevi să meargă la școală în propriul oraș, într-un sediu închiriat sau cumpărat de către autoritățile de la Chișinău. Fără zeci de kilometri zilnic parcurși în drum spre școală și spre casă, fără posturi vamale ilegale care umilesc elevii și profesorii și

care sunt o dovadă a eșecului din partea Guvernului.

Drumul spre carte a unui absolvent al liceului „Ștefan cel Mare” din Grigoriopol, ilustrat de către Asociația Promo-LEX, este echivalent cu o călătorie din Vladivostok până în Mozambic. „De ce ar trebuie să existe atâta îngrădire a educației anul 2021?”, se întreabă Eleonora Cercavschi.

Drumul spre carte

43 000 km parcurși pentru a învăța în limba maternă

12 ani | Peste 43 mii km parcurși

Liceul Teoretic "Ștefan cel Mare și Sfânt" cu predare în grafia latină din or. Grigoriopol, regiunea transnistreană a fost evacuat în anul 2002.

De atunci, își desfășoară activitatea didactică în incinta liceului din s. Dorotcaia, aflat la o distanță de 10 km într-o direcție. Iar dreptul la educație al acestor copii este încălcat continuu.

Până în prezent sunt 5 generații de elevi care au parcurs acest drum, timp de 12 ani pentru a putea studia în limba română.

12 ani

10*2 km/zi

43 200 km

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

www.promolex.md

info@promolex.md

@promolex

#promoLEX

Salvați școlile din Transnistria

@salvatiscolile

#SalvatiScoliledinTransnistria

Harta a fost făcută în 2018.

Directoarea explică că în orașul Grigoriopol ar fi clădiri potrivite care ar putea fi închiriate pentru școala pe care o conduce, însă nu există dorință. Mai degrabă ne-dorință, adaugă ea.

„Nu particip la discuțiile dintre Chișinău și Tiraspol, dar s-a luptat până la sânge ca să nu fie deschise în Grigoriopol și Dubăsari școli cu predare în grafia latină. Poate pentru că în aceste orașe e cel mai mare procent de vorbitori de limba română și Tiraspolul percepe asta ca un pericol. Și au câștigat”, menționează ea.

Parcurgi jumătate de oraș ca să ieși o carte de la bibliotecă

Liceul „Alexandru cel Bun” din Tighina este frecventat de 437 de elevi – un număr prea mare pentru sediul principal, pe care instituția îl închiriază de la administrația orașului.

Ca soluție, elevii din clasele mai mari au fost mutați într-o altă clădire la aproximativ 7 km de sediul principal. Să asiguri o bună funcționare a instituției din punct de vedere academic și logistic e extrem de dificil în aceste condiții, spune Maria Roibu, directoarea liceului.

„Efortul se dublează. Alergăm toată ziua dintr-o parte în alta. Mai ales angajații din management și personalul auxiliar. Din luna mai nu am avut nicio zi de odihnă. La fel e și cu transportarea copiilor. Mai întâi ducem

copiii din clasele mai mici la primul sediu, apoi vine rândul celorlalți copii, care merg la școala din celălalt capăt al orașului. Avem o singură bibliotecă, iar elevii parcurg jumătate de oraș ca să ia o carte”, explică ea.

Un mediu toxic

Alexandru Postică, avocat la Asociația Promo-LEX și unul dintre reprezentanții școlilor cu predare în grafia latină la CtEDO, spune că s-a format un mediu toxic în jurul celor care doresc să urmeze curriculumul Republicii Moldova la etapa pre-universitară, iar presiunea și atitudinea ostilă rămâne cea mai gravă problemă.

Recomandări

Avocatul spune că rolul autorităților de la Chișinău ar trebui să fie decisiv în procesul de restituire a clădirilor deținute anterior de către aceste instituții.

„Negocierile nu trebuie duse doar cu administrația locală, ci și cu cea de la Moscova. Nu trebuie să uităm că anume Federația Rusă a fost găsită vinovată de violarea dreptului la educație în regiunea transnistreană cu referire la evenimentele din 2004 până la cele din 2015. Deci, atunci când vorbim despre negocieri trebuie să avem în vedere că în primul rând negocierile trebuie purtate cu Federația Rusă, iar în al doilea rând – cu persoanele de la Tiraspol”, explică Alexandru Postică.

Reprezentantul Promo-LEX mai menționează că secretizarea negocierilor este contraproductivă, iar asta îngreunează și mai mult găsirea soluțiilor. „Cum poți secretiza discuțiile care ar trebui să genereze soluții pentru respectarea drepturilor omului?”, se întreabă expertul.

De asemenea, Alexandru Postică insistă asupra folosirii oricăror tribune care sunt accesibile Guvernului moldovean pentru a vorbi despre aceste probleme.

„Organizația Națiunilor Unite și comitetele sale, OSCE, Consiliul European, Uniunea Europeană. În funcție de competențele acestor instituții trebuie formulate solicitări concrete către fiecare din ele”, adaugă acesta.

Rusia, condamnată la CEDO, tace după 9 ani

În 2012 Federația Rusă a fost găsită vinovată de către Curtea Europeană pentru Drepturilor Omului de violarea dreptului la educație al elevilor din școlile cu predare în grafia latină din regiunea transnistreană.

Este vorba de achitarea a 1,02 milion de euro, bani pe care Federația Rusă trebuie să-i achite celor 170 de pedagogi, părinți și foști elevi ai școlilor din Grigoriopol, Tighina și Rîbnița. Dacă Rusia va continua să ignore hotărârile, aceasta ar putea fi suspendată din calitatea sa de membru al Consiliului European.

În luna iunie a acestui an, [a fost discutată neexecutarea deciziilor](#) de către Comitetul de Miniștri al Consiliului European. Drept rezultat, Rusiei i se impune un nou termen limită – decembrie 2021, când aceasta va trebui să propună un plan concret de executare a hotărârilor din acest caz.

Acest material a fost elaborat în cadrul proiectului „Promovarea Drepturilor Omului în Transnistria”, implementat de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar oferit de National Endowment for Democracy.

